

USTAWA

z dnia

2016 r.

o zmianie ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1

W ustawie z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 1138, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4:

a) w ust. 4 po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) dzieci i młodzież, nie dłużej niż do ukończenia 18 roku życia, w okresie pobierania nauki języka polskiego lub innych przedmiotów nauczanych w języku polskim w:

a) szkołach społecznych prowadzonych przez polonijne organizacje oświatowe, stowarzyszenia rodziców i polskie parafie – zarejestrowanych w bazie Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą,

b) sekcjach polskich funkcjonujących w szkołach działających w systemach oświaty innych państw,

c) szkołach europejskich działających na podstawie Konwencji o Statucie Szkół Europejskich sporządzonej w Luksemburgu dnia 21 czerwca 1994 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 3, poz. 10);”

b) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Do ulgi 49% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych i pospiesznych, na podstawie imiennych biletów miesięcznych, są uprawnione osoby wymienione w ust. 4 pkt 2, 2a i 5.”

c) w ust. 7 w pkt 2 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

1) Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach oraz ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

2) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r. poz. 1421, 1650 i 1863.

„3) nauczyciele uczący języka polskiego lub innych przedmiotów nauczanych w języku polskim w:

- a) szkołach społecznych prowadzonych przez polonijne organizacje oświatowe, stowarzyszenia rodziców i polskie parafie – zarejestrowanych w bazie Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą,
- b) sekcjach polskich funkcjonujących w szkołach działających w systemach oświaty innych państw,
- c) szkołach europejskich działających na podstawie Konwencji o Statucie Szkół Europejskich sporządzonej w Luksemburgu dnia 21 czerwca 1994 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 3, poz. 10).”;

2) w art. 5:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Do ulgi 49% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego autobusowego w komunikacji zwykłej i przyspieszonej, na podstawie biletów imiennych miesięcznych, są uprawnione dzieci i młodzież w okresie od rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego do ukończenia gimnazjum, szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej – publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia oraz dzieci i młodzież, o których mowa w art. 4 ust. 4 pkt 2a.”,

b) w ust. 2 w pkt 2 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

„3) nauczyciele uczący języka polskiego lub innych przedmiotów nauczanych w języku polskim w:

- a) szkołach społecznych prowadzonych przez polonijne organizacje oświatowe, stowarzyszenia rodziców i polskie parafie – zarejestrowanych w bazie Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą,
- b) sekcjach polskich funkcjonujących w szkołach działających w systemach oświaty innych państw,
- c) szkołach europejskich działających na podstawie Konwencji o Statucie Szkół Europejskich sporządzonej w Luksemburgu dnia 21 czerwca 1994 r. (Dz.U. z 2005 r. Nr 3, poz. 10).”;

3) w art. 6 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Minister właściwy do spraw transportu, w porozumieniu z ministrami właściwymi do spraw: pracy i zabezpieczenia społecznego, oświaty i wychowania oraz szkolnictwa wyższego określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje dokumentów poświadczających uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów osób, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1, ust. 2, 3, 5 pkt 1 i 2 oraz art. 3-5, z uwzględnieniem rodzaju posiadanych uprawnień określonych w tych przepisach, oraz wzór dokumentu dla osób, o których mowa w art. 2 ust. 5 pkt 2 i art. 3, kierując się obowiązującymi w tym zakresie wymaganiami określonymi w przepisach odrębnych.”.

Art. 2

W ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z 2015 r. poz. 1505 oraz z 2016 r. poz. 352) w art. 10:

1) po ust. 3 dodaje się ust. 3a-3b w brzmieniu:

„3a. Ulga w opłacie za wstęp do muzeów przysługuje:

- 1) uczniom szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych, artystycznych, słuchaczom zakładów kształcenia nauczycieli i kolegów pracowników służb społecznych, studentom oraz osobom odbywającym studia doktoranckie, będącym obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej oraz państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym;
- 2) uczniom szkół społecznych prowadzonych przez polonijne organizacje oświatowe, stowarzyszenia rodziców i polskie parafie – zarejestrowanych w bazie Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą;
- 3) uczniom sekcji polskich funkcjonujących w szkołach działających w systemach oświaty innych państw;
- 4) osobom powyżej 65. roku życia, emerytom, rencistom, rencistom socjalnym, a także osobom niepełnosprawnym wraz z opiekunami, będącym obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej oraz państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym;

- 4) nauczycielom szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych, artystycznych, nauczycielom placówek oświatowo-wychowawczych oraz wychowawcom placówek opiekuńczo-wychowawczych, zakładów poprawczych, schronisk dla nieletnich i ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych, działającym w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej oraz państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronach umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym;
- 5) nauczycielom szkół społecznych prowadzonych przez polonijne organizacje oświatowe, stowarzyszenia rodziców i polskie parafie – zarejestrowanych w bazie Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą;
- 6) nauczycielom sekcji polskich funkcjonujących w szkołach działających w systemach oświaty innych państw;
- 7) osobom fizycznym odznaczonym odznaką "Za opiekę nad zabytkami", odznaką honorową "Zasłużony działacz kultury", odznaką honorową "Zasłużony dla Kultury Polskiej" lub wyróżnionym tytułem honorowym "Zasłużony dla Kultury Narodowej";
- 8) kombatantom.

3b. Zwolnienie z opłaty za wstęp do muzeów przysługuje:

- 1) osobom fizycznym odznaczonym Orderem Orła Białego, Orderem Wojennym Virtuti Militari, Orderem Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej, Medalem "Zasłużony Kulturze Gloria Artis",
- 2) pracownikom muzeów wpisanych do Państwowego Rejestru Muzeów,
- 3) członkom Międzynarodowej Rady Muzeów (ICOM) lub Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków (ICOMOS),
- 4) posiadaczom Karty Polaka, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka (Dz. U. Nr 180, poz. 1280 oraz z 2008 r. Nr 52, poz. 305),
- 5) dzieciom do lat 7.”;

2) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje dokumentów potwierdzających uprawnienia do ulg i zwolnień z opłaty za wstęp do muzeów, kierując się obowiązującymi w tym zakresie wymaganiami określonymi w przepisach odrębnych, ze szczególnym uwzględnieniem przepisów obowiązujących w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej oraz w państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym.”.

Art. 3

W ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2015 r. poz. 1651 i 1936 oraz z 2016 r. poz. 422) w art. 12 w ust. 8 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

- „1a) dzieci i młodzieży, nie dłużej niż do ukończenia 18 roku życia, w okresie pobierania nauki języka polskiego lub innych przedmiotów nauczanych w języku polskim w:
- a) szkołach społecznych prowadzonych przez polonijne organizacje oświatowe, stowarzyszenia rodziców i polskie parafie – zarejestrowanych w bazie Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą,
  - b) sekcjach polskich funkcjonujących w szkołach działających w systemach oświaty innych państw,
  - c) szkołach europejskich działających na podstawie Konwencji o Statucie Szkół Europejskich sporządzonej w Luksemburgu dnia 21 czerwca 1994 r. (Dz.U. 2005 r. Nr 3, poz. 10);”.

Art. 4

Akty wykonawcze wydane na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1 oraz na podstawie art. 10 ust. 4 ustawy zmienianej w art. 2, zachowują moc do dnia wejścia w życie aktów wykonawczych wydanych na podstawie wymienionych przepisów w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jednak nie dłużej niż przez 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 5

Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Ustawa o uprawnieniach do ulgowych przejazdów reguluje uprawnienia do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego w regularnych przewozach osób, wykonywanych przez uprawnionych przewoźników kolejowych i autobusowych. Akt ten przyznaje ulgi m.in.: dzieciom do lat czterech, dzieciom i młodzieży uczącym się, a także studentom, funkcjonariuszom różnych służb mundurowych, osobom niewidomym albo osobom niezdolnym do samodzielnej egzystencji oraz przewodnikom lub opiekunom towarzyszącym w podróży tym osobom, posiadaczom ważnej Karty Polaka, nauczycielom, emerytom i rencistom.

Podstawowym celem projektu jest przyznanie prawa do ulg także dzieciom i młodzieży uczącym się języka polskiego i zdobywającym wiedzę o Polsce poza granicami kraju. Konieczne jest wspomaganie wszelkich działań pielęgnujących poczucie przynależności narodowej wśród młodych ludzi związanych z Polską i mieszkających na stałe za granicą.

W świetle obowiązujących przepisów, dokumentem potwierdzającym prawo do ulg na przejazdy autobusowe i kolejowe (*ustawa z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego*), ulg w opłacie za wstęp do muzeów (*rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 czerwca 2008 r. w sprawie określenia grup osób, którym przysługuje ulga w opłacie lub zwolnienie z opłaty za wstęp do muzeów państwowych oraz rodzajów dokumentów potwierdzających ich uprawnienia*) jest, w przypadku uczniów, legitymacja szkolna. Dokument ten wydawany jest uczniom polskich szkół, na określonym przepisami wzorze. Do skorzystania z ulgi nie wystarczy potwierdzenie wieku dziecka, które podlega obowiązkowi szkolnemu, jak ma to miejsce w wielu krajach europejskich. Podobna sytuacja ma miejsce przy wstępie uczniów do parku narodowego. W przepisach nie przewidziano obowiązku posiadania legitymacji, jednak praktyką stosowaną

przez parki narodowe jest żądanie okazania dokumentu uprawniającego do ulgi podczas zakupu biletu.

Kwestie te nie wywołują wątpliwości, jeśli chodzi o dzieci uczące się w Polsce. Sprawa staje się bardziej skomplikowana w przypadku dzieci uczących się w szkołach za granicą. W skład polskiego systemu oświaty wchodzi: szkoły podstawowe, gimnazja i licea ogólnokształcące oraz zespoły tych szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urządach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej – prowadzące kształcenie dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą, zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego, określoną w przepisach w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, a także szkolne punkty konsultacyjne przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urządach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej, umożliwiające uczniom uczęszczającym do szkół działających w systemach oświaty innych krajów uzupełnianie wykształcenia w zakresie szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum ogólnokształcącego, zgodnie z ramami programowymi kształcenia uzupełniającego. Szkoły te finansowane są z budżetu państwa, a ich uczniom przysługują uprawnienia przynależne uczniom szkół z siedzibą w Polsce.

Inaczej wygląda sytuacja dzieci uczących się w szkołach społecznych prowadzonych przez polonijne organizacje oświatowe, stowarzyszenia rodziców, polskie parafie i sekcje polskie funkcjonujące w szkołach działających w systemach oświaty innych państw. Część z tych instytucji jest zarejestrowana w bazie Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (ORPEG). Uczniowie nie posiadają tam legitymacji szkolnych. Stąd, gdy przyjeżdżają do ojczystego kraju, nie mają żadnych ulg, mimo wieku uprawniającego do ich przyznania.

Widoczne jest różnicowanie polskich dzieci ze względu na sposób prowadzenia szkoły. W obecnej sytuacji, gdy liczba Polaków poza granicami

kraju zwiększa się i jednocześnie rośnie liczba szkół organizowanych przez przedstawicieli tzw. nowej emigracji zarobkowej, należy podjąć działania, które ujedynolą i wyrównają uprawnienia uczniów.

Projekt przewiduje wprowadzenie zmian zmierzających do przyznania uczniom szkół społecznych prowadzonych przez polonijne organizacje oświatowe, stowarzyszenia rodziców, polskie parafie i sekcje polskie funkcjonujące w szkołach działających w systemach oświaty innych państw, z których część jest rejestrowana w bazie Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą, uprawnień do ulg w opłatach na przejazdy środkami komunikacji publicznej oraz wejścia do muzeów i na teren parków narodowych w Polsce.

Uprawnienia dotyczące ulg na przejazdy zostają przyznane również nauczycielom uczącym w tych szkołach.

Posiadanie przez polskie dzieci za granicą dokumentu poświadczającego ich uprawnienia do ulg w Polsce będzie miało też walor edukacyjno-patriotyczny. Będzie to widoczny dokument potwierdzający ich związek z Polską. Ponadto, jak wynika z Programu Rozwoju Oświaty Polskiej za Granicą i Oświaty Polonijnej na lata 2009-2011, brakuje pełnej informacji na temat społecznych szkół sobotnio-niedzielnych. Jest to jedną z podstawowych przeszkód dla dbania przez polskie władze oświatowe o zapewnienie ich uczniom wysokiego poziomu edukacji.

Budowa systemu ewidencjonowania polskojęzycznych szkół za granicą jest więc niezbędnym warunkiem rozwoju oświaty polskiej za granicą i oświaty polonijnej. Warunkiem stworzenia kompletnej bazy danych jest przeprowadzenie skutecznej kampanii informacyjnej w środowiskach polonijnych. Osoby prowadzące polskie szkoły za granicą muszą być właściwie poinformowane o możliwościach, jakie daje im współpraca z władzami oświatowymi w kraju. Wymierna korzyść dla uczniów w postaci ulg na bilety będzie mobilizowała środowiska polonijne do podejmowania działań mających na celu rejestrację, a potem aktualizację danych szkoły w bazie ORPEG.

Wprowadzenie proponowanych rozwiązań będzie też kolejną zachętą dla rodziców do posyłania swoich dzieci do szkół polskich różnego typu za granicą.

Brakuje danych lub wiarygodnych szacunków dotyczących aktualnej liczby uczniów w szkołach prowadzonych przez stowarzyszenia i parafie. W diagnozie sytuacji zawartej w Programie Rozwoju Oświaty Polskiej za Granicą i Oświaty Polonijnej na lata 2009-2011 stwierdza się, że społeczne szkoły sobotnio-niedzielne mają najdłuższą historię spośród placówek, które organizują lekcje w języku polskim za granicą. Działają przy parafiach (głównie w Niemczech, Francji, Hiszpanii, Argentynie i na Ukrainie), są skupione wokół lokalnych organizacji oświatowych i innych organizacji polonijnych, a ostatnio są zakładane także przez stowarzyszenia i fundacje rodziców – przedstawicieli tzw. nowej emigracji zarobkowej. W programie podkreślono, że dane dotyczące liczby tych szkół mają charakter wyłącznie szacunkowy ze względu na to, że podmioty zakładające i prowadzące te placówki nie mają obowiązku rejestrowania swojej działalności w jakimkolwiek urzędzie w Polsce.

Przyjmuje się, że z nauki języka polskiego w tej formie organizacyjnej korzysta w przybliżeniu 80 000 uczniów na całym świecie. Skutki wejścia w życie ustawy dla budżetu państwa są trudne do oszacowania, gdyż, jak było wspomniane wyżej, skala przyjazdów polonijnej młodzieży jest uzależniona od kraju emigracji. Można założyć, że na dziecko przypadnie podczas okresu kształcenia ok. 3 przyjazdów, podczas których kilkakrotnie skorzysta z przysługujących mu ulg. Można więc szacować, że koszt wprowadzonych zmian wyniesie 3 200 000 zł. Należy jednak mieć na uwadze, że dane te są maksymalnymi kosztami, jakie ewentualnie zostaną poniesione, gdyż założenia dotyczące przyjazdów dzieci są tylko danymi szacunkowymi. Realne koszty będą zapewne dużo niższe. Środki na ten cel, szacowane na około 250 000 zł rocznie, zostaną przewidziane w budżecie państwa w części 30 Oświata i wychowanie, dział 801, rozdział 80135 *Szkolnictwo polskie za granicą*. W skali budżetu państwa są to środki niewielkie, jednocześnie istotnie poprawiające

wizerunek Polski w oczach obywateli mieszkających poza granicami oraz osób nieposiadających polskiego obywatelstwa, które odczuwają więź z Polską.

Przedmiot projektowanej regulacji jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.